

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

7 septembrie 2023 *

„Trimitere preliminară – Cooperarea judiciară în materie penală – Dreptul la informare în cadrul procedurilor penale – Directiva 2012/13/UE – Dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale – Directiva 2013/48/UE – Domeniu de aplicare – Reglementare națională care nu privește calitatea de suspect – Faza precontencioasă a procedurii penale – Măsură coercitivă de percheziție corporală și de punere sub sechestru – Autorizare *a posteriori* de către instanța competentă – Lipsa controlului jurisdicțional al măsurilor de obținere a probelor – Articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Exercițarea efectivă a dreptului la apărare al persoanelor suspectate și acuzate cu ocazia controlului jurisdicțional al măsurilor de obținere a probelor”

În cauza C-209/22,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Rayonen sad Lukovit (Tribunalul de Raion din Lukovit, Bulgaria), prin decizia din 18 martie 2022, primită de Curte la 18 martie 2022, în procedura penală împotriva

AB,

cu participarea:

Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul C. Lycourgos (raportor), președinte de cameră, doamna L. S. Rossi, domnii J.-C. Bonichot și S. Rodin și doamna O. Spineanu-Matei, judecători,

avocat general: domnul P. Pikamäe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul maghiar, de M. Z. Fehér și R. Kissné Berta, în calitate de agenți;
- pentru guvernul neerlandez, de M. K. Bulterman și J. Hoogveld, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: bulgara.

– pentru Comisia Europeană, de M. Wasmeier și I. Zaloguin, în calitate de agenți,
după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 23 martie 2023,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO 2012, L 142, p. 1), a Directivei 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate (JO 2013, L 294, p. 1), a articolelor 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și a principiilor legalității și efectivității.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale inițiate împotriva lui AB pentru deținerea de substanțe ilicite, descoperite asupra acestei persoane în urma unei percheziții corporale, care a condus la punerea sub sechestru a acestor substanțe.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva 2012/13

- 3 Considerentele (14) și (36) ale Directivei 2012/13 au următorul cuprins:

„(14) Prezenta directivă [...] stabilește standarde minime comune ce urmează a fi aplicate în domeniul informării cu privire la drepturi și la acuzare, care vor fi aduse la cunoștința persoanelor suspectate sau acuzate de a fi comis o infracțiune, în vederea consolidării încrederii reciproce a statelor membre. Directiva dezvoltă drepturile prevăzute în cartă, în special la articolele 6, 47 și 48 din aceasta, prin întemeierea pe articolele 5 și 6 din [Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, denumită în continuare «CEDO»], astfel cum au fost interpretate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În prezenta directivă, termenul «acuzare» descrie același concept ca termenul «acuzăție» utilizat în articolul 6 alineatul (1) din CEDO.

[...]

- (36) Persoanele suspectate sau acuzate sau avocații acestora ar trebui să aibă dreptul să conteste, în conformitate cu procedurile din dreptul intern, posibila incapacitate sau refuzul autorităților competente de a furniza informații sau de a prezenta anumite materiale ale cauzei în conformitate cu prezenta directivă. Acest drept nu atrage după sine obligația ca

statele membre să pună la dispoziție o procedură specifică a unei căi de atac, un mecanism separat sau o procedură de plângere pentru contestarea unei astfel de incapacități sau a unui astfel de refuz.”

4 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul”, are următorul cuprins:

„Prezenta directivă instituie norme privind dreptul la informare al persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor penale și la acuzarea care le este adusă. Aceasta stabilește, de asemenea, norme privind dreptul la informare al persoanelor vizate de un mandat european de arestare cu privire la drepturile lor.”

5 Sub titlul „Domeniul de aplicare”, articolul 2 din directiva menționată prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică din momentul în care o persoană este informată de către autoritățile competente ale unui stat membru cu privire la faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni, până în momentul finalizării procedurilor, prin aceasta înțelegându-se hotărârea definitivă în legătură cu întrebarea dacă persoana suspectată sau acuzată a comis infracțiunea, inclusiv, dacă este cazul, pronunțarea sentinței și soluționarea unei căi de atac.”

6 Articolul 3 din această directivă, intitulat „Dreptul la informare cu privire la drepturi”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate sunt informate prompt cu privire la cel puțin următoarele drepturi procedurale, astfel cum se aplică în dreptul intern, pentru a asigura posibilitatea exercitării efective a drepturilor respective:

(a) dreptul de a fi asistat de un avocat;

(b) orice drept la consiliere juridică gratuită și condițiile pentru obținerea unei astfel de consilieri;

(c) dreptul de a fi informat cu privire la acuzare, în conformitate cu articolul 6;

(d) dreptul la interpretare și traducere;

(e) dreptul de a păstra tăcerea.

(2) Statele membre garantează că informațiile puse la dispoziție în conformitate cu alineatul (1) sunt furnizate oral sau în scris, într-un limbaj simplu și accesibil, ținând seama de orice nevoie specială a persoanelor suspectate vulnerabile sau acuzate vulnerabile.”

7 Articolul 8 din Directiva 2012/13, intitulat „Verificare și remediere”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că se ține o evidență a tuturor informațiilor puse la dispoziția persoanelor suspectate sau acuzate în conformitate cu articolele 3-6, în conformitate cu procedura de ținere a evidențelor menționată în legislația statului membru respectiv.

(2) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate sau avocații acestora au dreptul să conteste, în conformitate cu procedurile din dreptul intern, posibila incapacitate sau refuzul autorităților competente de a furniza informații în conformitate cu prezenta directivă.”

Directiva 2013/48

8 Considerentele (12), (20) și (50) ale Directivei 2013/48 au următorul cuprins:

„(12) Prezenta directivă stabilește norme minime privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor de executare a unui mandat european de arestare în temeiul Deciziei-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre [JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3] [...] și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate. Prin aceasta, se promovează aplicarea cartei, în special a articolelor 4, 6, 7, 47 și 48, prin dezvoltarea articolelor 3, 5, 6 și 8 din [CEDO], astfel cum au fost interpretate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, în jurisprudența sa, stabilește periodic standarde cu privire la dreptul de a avea acces la un avocat. Jurisprudența respectivă prevede, printre altele, faptul că caracterul echitabil al procedurilor impune ca o persoană suspectată sau acuzată să poată obține întreaga gamă de servicii legată în mod specific de asistența juridică. În această privință, avocații persoanei suspectate sau acuzate ar trebui să fie în măsură să asigure, fără restricție, aspectele fundamentale ale apărării persoanei respective.

[...]

(20) În sensul prezentei directive, interogarea nu include interogarea preliminară de către poliție sau de către o altă autoritate de aplicare a legii al cărei scop este de a: identifica persoana în cauză; verifica deținerea de arme sau alte aspecte similare privind siguranța; stabili oportunitatea declanșării unei anchete, de exemplu în cursul unui control în trafic sau în cursul unor verificări prin sondaj în cazul în care o persoană suspectată sau acuzată nu a fost încă identificată.

[...]

(50) Statele membre ar trebui să se asigure că atunci când se evaluează declarațiile făcute de persoanele suspectate sau acuzate sau probele obținute prin încălcarea dreptului lor la un avocat sau în cazurile în care o derogare de la acest drept a fost autorizată în conformitate cu prezenta directivă, ar trebui respectate dreptul la apărare și echitatea procedurilor. În acest context, ar trebui avută în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care a stabilit că dreptului la apărare i se va aduce, în principiu, un prejudiciu iremediabil atunci când declarațiile incriminatoare făcute în cursul interogatoriului efectuat de poliție în lipsa accesului la un avocat sunt utilizate pentru condamnare. Acest fapt ar trebui să nu aducă atingere utilizării declarațiilor în alte scopuri permise în temeiul dreptului intern precum necesitatea de a executa acțiuni urgente de anchetare pentru a evita săvârșirea altor infracțiuni sau consecințe negative grave pentru orice persoană sau referitor la o necesitate urgentă de a preveni periclitarea considerabilă a procedurilor penale în situația în care accesul la un avocat sau întârzierea anchetării ar prejudicia în mod iremediabil o anchetă în curs referitoare la o infracțiune gravă. În plus, acest fapt ar trebui să nu aducă atingere normelor sau sistemelor naționale referitoare la admisibilitatea probelor și ar trebui să nu împiedice statele membre să mențină un sistem prin care toate probele existente pot fi prezentate în fața unei instanțe sau a unui judecător, fără să existe o evaluare separată sau anterioară a admisibilității acestor probe.”

9 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiect”, prevede:

„Prezenta directivă stabilește norme minime privind drepturile persoanelor suspectate și acuzate în procedurile penale și ale persoanelor care fac obiectul procedurilor în temeiul Deciziei-cadru [2002/584] [...] de a avea acces la un avocat și ca o persoană terță să fie informată cu privire la [privarea] de libertate și de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul [privării] de libertate.”

10 Sub titlul „Domeniul de aplicare”, articolul 2 din directiva menționată prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale din momentul în care li s-a adus la cunoștință de către autoritățile competente ale unui stat membru, prin notificare în mod oficial sau în alt mod, faptul că sunt suspectate sau acuzate de săvârșirea unei infracțiuni, indiferent dacă sunt sau nu private de libertate. Directiva se aplică până în momentul finalizării procedurilor, prin aceasta înțelegându-se stabilirea în mod definitiv că persoana suspectată sau acuzată a săvârșit infracțiunea, inclusiv, dacă este cazul, pronunțarea sentinței și soluționarea oricărei căi de atac.”

11 Articolul 3 din aceeași directivă are următorul cuprins:

„(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat [într-un termen și potrivit unor modalități care să] permită persoanelor vizate să își exercite dreptul la apărare în mod practic și eficient.

(2) Persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat fără nicio întârziere nejustificată. În orice caz, persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat începând cu oricare dintre următoarele momente, luându-se în considerare cel care survine primul:

- (a) înainte de a fi interogate de poliție sau altă autoritate de aplicare a legii sau judiciară;
- (b) la desfășurarea unei acțiuni de anchetare sau de strângere de probe de către autoritățile de anchetă sau de către alte autorități competente, în conformitate cu alineatul (3) litera (c);
- (c) fără întârzieri nejustificate după [privarea] de libertate;
- (d) în cazul în care au fost citate să se înfățișeze în fața unei instanțe competente în materie penală, în timp util înainte ca acestea să se înfățișeze în fața respectivei instanțe.

(3) Dreptul de a avea acces la un avocat implică următoarele:

- (a) statele membre asigură faptul că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea întrevederi și de a comunica în mod confidențial cu avocatul care le reprezintă, inclusiv înaintea interogării efectuate de poliție sau o altă autoritate de aplicare a legii sau judiciară;
- (b) statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul ca avocatul lor să fie prezent și să participe efectiv atunci [când] sunt interogate. O astfel de participare este în conformitate cu procedurile din dreptul intern, cu condiția ca astfel de proceduri să nu aducă atingere exercitării efective și substanței dreptului vizat. [...]

- (c) statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul ca avocatul lor să fie prezent cel puțin la următoarele acțiuni de anchetare sau de strângere de probe, în cazul în care acțiunile respective sunt prevăzute în dreptul intern și în cazul în care se impune sau se permite prezența persoanei suspectate sau acuzate la acțiunea în cauză:
- (i) identificarea suspectilor;
 - (ii) confruntări;
 - (iii) reconstituiri ale unei infracțiuni.

[...]

(6) În circumstanțe excepționale și numai în cursul urmăririi penale, statele membre pot deroga temporar de la aplicarea drepturilor prevăzute la alineatul (3) atunci când și în măsura în care acest lucru este justificat, ținându-se seama de circumstanțele specifice ale cauzei, pe baza unuia sau mai multora dintre următoarele motive imperioase:

[...]

(b) este absolut necesară acțiunea imediată a autorităților de anchetă pentru a preveni periclitarea considerabilă a procedurilor penale.”

12 Sub titlul „Căi de atac”, articolul 12 din Directiva 2013/48 prevede:

„(1) Statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale, precum și persoanele căutate în cursul procedurilor privind mandatul european de arestare au o cale de atac efectivă potrivit dreptului intern în cazul încălcării drepturilor lor în temeiul prezentei directive.

(2) Fără a aduce atingere normelor și sistemelor naționale privind admisibilitatea probelor, statele membre se asigură că, în cadrul procedurilor penale, atunci când se evaluează declarațiile făcute de persoane suspectate sau acuzate sau probele obținute prin încălcarea dreptului lor la un avocat sau în cazul în care o derogare de la acest drept a fost autorizată în conformitate cu articolul 3 alineatul (6), dreptul la apărare și echitatea procedurilor sunt respectate.”

Dreptul bulgar

13 Conform articolului 54 din Nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, DV nr. 86 din 28 octombrie 2005), în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumit în continuare „Codul de procedură penală”), persoana acuzată este persoana care, în această calitate, face obiectul urmăririi penale în condițiile și potrivit modalităților prevăzute de acest cod.

14 Sub titlul „Drepturile persoanei acuzate”, articolul 55 din Codul de procedură penală prevede:

„(1) Persoana acuzată are următoarele drepturi: să știe pentru ce infracțiune i-a fost atribuită această calitate și pe baza căror probe; să facă declarații sau să refuze să facă declarații cu privire la acuzare; să aibă acces la dosar, inclusiv la informațiile obținute prin mijloace speciale de investigare, și să obțină extrasele necesare; să prezinte probe; să participe la procedura penală; să formuleze cereri, observații și obiecții; să se exprime ultimul; să formuleze o cale de atac împotriva actelor care aduc atingere drepturilor și intereselor sale legitime și să aibă un avocat. Persoana acuzată are dreptul ca avocatul său să participe la efectuarea actelor în cadrul anchetei și la

celelalte acte de procedură la care ea participă, cu excepția cazului în care renunță în mod expres la acest drept. [...]

(2) Persoana acuzată are dreptul de a obține informații generale care să faciliteze alegerea avocatului său. Aceasta are dreptul de a comunica liber cu avocatul său, de a se întâlni cu acesta în particular, de a beneficia de consiliere juridică și de orice altă asistență juridică, inclusiv înainte de începerea și în cursul interogatoriului și în cadrul tuturor celorlalte acte de procedură la care participă persoana acuzată.

[...]”

15 Articolul 164 din acest cod, intitulat „Percheziția”, prevede:

„(1) Percheziția unei persoane în cadrul unei proceduri precontencioase, în absența unui ordin judecătoresc emis de instanța de prim grad competentă sau de instanța de prim grad în a cărei circumscripție este efectuat actul, este autorizată:

1. în cazul privării de libertate;
2. atunci când există motive suficiente pentru a crede că persoanele prezente la percheziție au disimulat obiecte sau documente pertinente pentru cauză.

(2) Percheziția se efectuează de către o persoană de același sex, în prezența unor martori de percheziție de același sex.

(3) Procesul-verbal privind actul de investigare efectuat este supus aprobării instanței de îndată, dar nu mai târziu de 24 de ore.”

16 Sub titlul „Procedura precontencioasă”, articolul 212 din codul menționat prevede:

„(1) Procedura precontencioasă se declanșează prin ordonanța procurorului.

(2) Procedura precontencioasă se consideră a fi declanșată prin întocmirea procesului-verbal privind primul act de investigare, atunci când are loc o inspecție, inclusiv constatare, percheziție corporală, sechestrul și audierea de martori, dacă efectuarea lor imediată este singura posibilitate de strângere și de conservare a probelor, precum și atunci când se efectuează o percheziție în condițiile și în conformitate cu procedura prevăzute la articolul 164.

(3) Autoritatea de anchetă care a efectuat acțiunea menționată la alineatul (2) informează de îndată parchetul cu privire la aceasta, dar nu mai târziu de 24 de ore.”

17 Articolul 219 din același cod, intitulat „Punerea în mișcare a acțiunii penale și prezentarea ordonanței”, prevede:

„(1) Atunci când sunt întrunite suficiente elemente de probă cu privire la vinovăția unei anumite persoane în privința săvârșirii unei infracțiuni de drept comun și nu există niciun motiv de închidere a procedurii penale, organul de anchetă înaintează un raport procurorului și pune în mișcare acțiunea penală împotriva persoanei în cauză prin emiterea unei ordonanțe corespunzătoare.

(2) Organul de anchetă poate de asemenea să pună în mișcare acțiunea penală împotriva persoanei acuzate prin întocmirea procesului-verbal privind primul act de investigare efectuat în privința acesteia, în legătură cu care va prezenta un raport procurorului.

(3) În ordonanța de punere în mișcare a acțiunii penale și în procesul-verbal prevăzut la alineatul (2) se menționează:

1. data și locul emiterii;
2. autoritatea emitentă;
3. numele complet al persoanei împotriva căreia a fost pusă în mișcare acțiunea penală, infracțiunea care îi este imputată și încadrarea sa juridică;
4. probele pe care se întemeiază inculparea, în măsura în care această mențiune nu constituie un obstacol în calea anchetei;
5. măsura privativă de libertate în cazul în care este dispusă o astfel de măsură;
6. drepturile persoanei prevăzute la articolul 55, inclusiv dreptul de a refuza să facă declarații, precum și dreptul la un avocat ales sau la un avocat desemnat din oficiu.

[...]

(8) Organul de anchetă nu poate efectua acte de investigare cu participarea persoanei acuzate înainte de a se conforma obligațiilor care îi revin în temeiul alineatelor (1)-(7).”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 18 La 8 februarie 2022, trei inspectori de poliție din Rayonno upravlenye Lukovit (Oficiul Poliției de Raion din Lukovit, Bulgaria) au oprit și au controlat un vehicul condus de IJ, în care se mai aflau și AB, și KL.
- 19 Chiar înainte ca conducătorul vehiculului să fi făcut obiectul unui test de depistare a unor stupefiante, AB și KL au declarat inspectorilor de poliție că erau în posesia unor stupefiante. Această informație a fost transmisă oral anchetatorului de serviciu de la Oficiul Poliției de Raion din Lukovit, care a consemnat aceste declarații într-un proces-verbal, ca semnalare orală a unei infracțiuni.
- 20 Întrucât testul de depistare al conducătorului auto a avut un rezultat pozitiv, unul dintre inspectorii de poliție a efectuat o inspecție a vehiculului.
- 21 În plus, AB a făcut obiectul unei percheziții corporale efectuate de anchetatorul de serviciu, care a întocmit un proces-verbal „de percheziție și de punere sub sechestru efectuate în regim de urgență și supuse aprobării *a posteriori* de către instanță”. Faptul că această percheziție a fost efectuată fără autorizarea prealabilă a unui judecător a fost motivat, în acest proces-verbal, de existența unor „indicii suficiente privind deținerea de obiecte interzise de lege, vizate într-un proces-verbal referitor la semnalarea orală a unei infracțiuni”.

- 22 Cu ocazia acestei percheziții, asupra lui AB a fost găsită o substanță stupefiantă. În aceste condiții, anchetatorul de serviciu l-a informat în aceeași zi pe procurorul din cadrul Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit (Parchetul de Raion din Loveci, Secția Teritorială Lukovit, Bulgaria) cu privire la rezultatele acestei percheziții și la faptul că aceasta fusese efectuată în cadrul unei „proceduri precontencioase”, în sensul articolului 212 din Codul de procedură penală, inițiată de Oficiul Poliției de Raion din Lukovit.
- 23 Tot în cadrul aceste proceduri precontencioase, dar ulterior realizării percheziției, în timpul unei audieri la oficiul de poliție, i-au fost solicitate lui AB explicații scrise. Acesta a indicat atunci că substanțele descoperite asupra lui erau stupefiante destinate consumului propriu.
- 24 La 9 februarie 2022, procurorul din cadrul Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit (Parchetul de Raion din Loveci, Secția Teritorială Lukovit), în temeiul articolului 164 alineatul (3) din Codul de procedură penală, a adresat Rayonen sad Lukovit (Tribunalul de Raion din Lukovit, Bulgaria), instanța de trimitere, o cerere de aprobare a procesului-verbal al percheziției corporale la care a fost supus AB și a punerii subsecvente sub sechestru. Litigiul principal privește cererea menționată de aprobare *a posteriori* a acestei percheziții și a acestei puneri sub sechestru.
- 25 Instanța de trimitere exprimă îndoieli cu privire la aspectul dacă controlul jurisdicțional prevăzut de dreptul național cu privire la măsurile coercitive de administrare a probelor în faza precontencioasă a procedurii penale constituie o garanție suficientă a respectării drepturilor persoanelor suspectate și acuzate, astfel cum sunt prevăzute de Directivele 2012/13 și 2013/48.
- 26 În special, mai întâi, această instanță arată că dreptul național nu cuprinde o normă clară referitoare la întinderea controlului jurisdicțional al mijloacelor de constrângere pentru strângerea probelor în cadrul procedurii precontencioase și că, potrivit jurisprudenței naționale, controlul percheziției, al percheziției corporale și al sechestrului privește legalitatea formală a acestora. În această privință, ea amintește că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat în mai multe rânduri Republica Bulgaria pentru încălcarea articolelor 3 și 8 din CEDO.
- 27 În continuare, instanța de trimitere precizează că dreptul bulgar nu cunoaște noțiunea de „persoană suspectată”, prevăzută de aceste directive, ci numai pe cea de „persoană acuzată”. Această din urmă calificare ar necesita o decizie a procurorului sau a autorității de anchetă. Ar exista însă o practică consacrată a poliției și a Ministerului Public care constă în întârzierea momentului începând de la care persoana în cauză este considerată „persoană acuzată”, ceea ce, în fapt, ar avea drept consecință eludarea obligațiilor referitoare la respectarea dreptului la apărare al acestei persoane.
- 28 În sfârșit, ar rezulta atât din doctrină, cât și din jurisprudența națională că instanța competentă, chiar și atunci când este convinsă că dreptul la apărare al persoanei interesate nu a fost respectat, nu poate controla inculparea sau punerea sub acuzare a acesteia, în măsura în care ar aduce atingere prerogativei constituționale a procurorului de a dispune începerea urmăririi penale. Într-un astfel de caz, instanța care controlează măsurile de constrângere luate în contextul procedurii precontencioase nu ar putea decât să accepte actul de investigare din moment ce el a fost realizat în condiții de urgență, chiar dacă acest lucru implică o atingere adusă dreptului la apărare.

- 29 În această privință, instanța de trimitere arată că, chiar dacă dreptul național nu cunoaște noțiunea de „persoană suspectată”, articolul 219 alineatul (2) din Codul de procedură penală ar putea, în principiu, să garanteze dreptul la apărare al persoanelor pentru a căror vinovăție nu există probe suficiente, dar cărora, ca urmare a necesității de a se efectua acte de anchetă cu participarea lor, li se va atribui statutul procedural de „persoane acuzate” și vor putea beneficia, așadar, de drepturile prevăzute la articolul 55 din Codul de procedură penală, care îndeplinesc cerințele Directivelor 2012/13 și 2013/48.
- 30 Totuși, această dispoziție procedurală nu ar fi clară. În plus, ea ar face obiectul unei aplicări ambigue și contradictorii sau chiar nu ar fi deloc aplicată. Or, potrivit instanței de trimitere, nu ar exista nicio îndoială că, în speță, AB are calitatea de persoană „acuzată de săvârșirea unei infracțiuni”, în sensul CEDO, astfel cum a fost interpretată de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, independent de calificarea juridică a situației sale în conformitate cu dreptul național. Cu toate acestea, în temeiul dreptului menționat, o persoană nu ar putea beneficia de dreptul său la apărare decât dacă a dobândit statutul de „persoană acuzată”, ceea ce ar depinde de voința autorității care efectuează ancheta sub supravegherea procurorului.
- 31 În această privință, instanța de trimitere apreciază că faptul de a nu furniza informații și de a nu permite accesul la un avocat într-un stadiu incipient al procedurii penale constituie un viciu de procedură iremediabil, care poate afecta caracterul just și echitabil al întregii proceduri penale ulterioare.
- 32 În aceste condiții, Rayonen sad Lukovit (Tribunalul de Raion din Lukovit) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Situațiile de fapt în care, la anchetarea unei infracțiuni de deținere de substanțe stupefiante împotriva unui cetățean în privința căruia poliția dispune de informații că se află în posesia unor substanțe stupefiante, au fost aplicate măsuri de constrângere sub forma percheziției corporale și a sechestrului întră în domeniul de aplicare al [Directivelor 2013/48 și 2012/13]?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, care este calitatea unei astfel de persoane în sensul directivelor, atunci când dreptul național nu prevede calitatea procesuală de «persoană suspectată», iar persoanei nu i-a fost atribuită calitatea de «persoană acuzată» prin notificare oficială? Unei astfel de persoane trebuie să îi fie asigurate dreptul la informare și dreptul de a avea acces la un avocat?
- 3) Principiile legalității și interzicerii arbitrarului permit o dispoziție națională precum articolul 219 alineatul (2) din [Codul de procedură penală], care prevede că autoritatea de anchetă poate să atribuie persoanei calitatea de persoană acuzată și prin întocmirea procesului-verbal privind prima acțiune de anchetare îndreptată împotriva acesteia, în cazul în care dreptul național nu prevede calitatea procesuală de «persoană suspectată», iar dreptul la apărare ia naștere, în temeiul dreptului național, numai de la data atribuirii formale a calității de «persoană acuzată», care este lăsată la aprecierea autorității de anchetă? O astfel de procedură națională aduce atingere exercitării efective și substanței dreptului de a avea acces la un avocat în temeiul articolului 3 alineatul (3) litera (b) din Directiva [2013/48]?

- 4) Principiul efectivității dreptului Uniunii permite o practică națională potrivit căreia controlul jurisdicțional al măsurilor de constrângere pentru strângerea de probe, inclusiv percheziția corporală și sechestrul în cadrul fazei precontencioase a procedurii penale, nu permite să se verifice dacă s-a săvârșit o încălcare suficient de gravă a drepturilor fundamentale ale persoanelor suspectate și acuzate, garantate de articolele 47 și 48 din [cartă, precum și de Directivele 2012/13 și 2013/48]?
- 5) Principiile statului de drept permit o reglementare și o jurisprudență naționale în temeiul cărora instanța nu este competentă să verifice atribuirea calității de persoană acuzată unei persoane, în condițiile în care tocmai și exclusiv de acest act formal depinde asigurarea dreptului la apărare al unui cetățean atunci când împotriva acestuia sunt aplicate măsuri de constrângere în scopul desfășurării anchetei?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

- 33 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2012/13 și articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2013/48 trebuie interpretate în sensul că aceste directive se aplică unei situații în care o persoană, în privința căreia există informații potrivit cărora ea se află în posesia unor substanțe ilicite, face obiectul unei percheziții corporale, precum și al unei puneri sub sechestrul a acestor substanțe, în condițiile în care dreptul național nu cunoaște noțiunea de „persoană suspectată” prevăzută de aceste directive, iar persoana respectivă nu a fost informată oficial că ar avea calitatea de „persoană acuzată”.
- 34 Directivele 2012/13 și 2013/48 au ca obiect comun definirea normelor minime privind anumite drepturi ale persoanelor suspectate și ale persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale. Directiva 2012/13 vizează mai precis dreptul la informare cu privire la drepturi, iar Directiva 2013/48 se raportează la dreptul de a avea acces la un avocat, la dreptul ca o persoană terță să fie informată cu privire la privarea de libertate, precum și la dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autoritățile consulare în timpul privării de libertate. În plus, din considerentele directivelor menționate reiese că ele se bazează în acest scop pe drepturile prevăzute în special la articolele 47 și 48 din cartă și urmăresc să promoveze aceste drepturi în privința persoanelor suspectate sau a persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2019, Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, punctele 36 și 37).
- 35 În ceea ce privește domeniul de aplicare al Directivei 2012/13, Curtea a statuat deja că din articolul 1 și din articolul 2 alineatul (1) din aceasta rezultă că directiva se limitează la a institui norme privind dreptul la informare al persoanelor suspectate sau acuzate cu privire la drepturile lor în cadrul procedurilor penale și la acuzarea care le este adusă din momentul în care o persoană este informată de către autoritățile competente cu privire la faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni (Ordonanța din 6 septembrie 2022, Delgaz Grid, C-95/22, EU:C:2022:697, punctul 25).

- 36 În ceea ce privește domeniul de aplicare al Directivei 2013/48, articolul 2 alineatul (1) prevede că această directivă se aplică persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale din momentul în care li s-a adus la cunoștință de către autoritățile competente ale unui stat membru, prin notificare în mod oficial sau în alt mod, faptul că sunt suspectate sau acuzate de săvârșirea unei infracțiuni, indiferent dacă sunt sau nu private de libertate.
- 37 În această privință, Curtea a statuat deja că modul de redactare a articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2013/48, în special termenii „li s-a adus la cunoștință de către autoritățile competente ale unui stat membru, prin notificare în mod oficial sau în alt mod”, indică faptul că, în scopul aplicabilității acestei directive, este suficientă informarea de către autoritățile competente ale unui stat membru a persoanei în cauză, indiferent de modul în care o astfel de informație ajunge la această persoană [a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 martie 2020, VW (Dreptul de a avea acces la un avocat în cazul neînfrățării), C-659/18, EU:C:2020:201, punctele 25 și 26].
- 38 Din moment ce domeniile de aplicare ale Directivei 2012/13 și, respectiv, Directivei 2013/48 sunt definite în termeni aproape identici la articolul 2 din fiecare dintre acestea, este necesar să se considere că, în principiu, ele se confundă. Această constatare este în concordanță cu obiectivul comun celor două directive de a asigura protecția drepturilor persoanelor suspectate sau acuzate în cadrul unei proceduri penale. Rezultă, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 38 din concluzii, că precizarea suplimentară care figurează la articolul 2 din cea mai recentă dintre cele două directive, și anume Directiva 2013/48, potrivit căreia informația poate fi transmisă „prin notificare în mod oficial sau în alt mod”, trebuie considerată ca fiind aplicabilă Directivei 2012/13.
- 39 Din aceste considerații rezultă, în primul rând, că sunt necesare două elemente pentru ca o situație să intre în domeniul de aplicare al acestor directive. Astfel, este necesar, pe de o parte, ca autoritățile naționale competente să aibă suspiciuni că persoana în cauză a săvârșit o infracțiune sau că este acuzată pe acest temei și, pe de altă parte, ca o informație în această privință să îi fie furnizată persoanei respective de aceste autorități prin intermediul unei notificări în mod oficial sau în orice alt mod.
- 40 În scopul aplicării Directivelor 2012/13 și 2013/48, este important, așadar, ca autoritățile menționate să se asigure că persoana în cauză a luat cunoștință de faptul că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni.
- 41 În al doilea rând, trebuie arătat că, pentru a asigura buna desfășurare a unei anchete penale, autoritățile naționale competente trebuie să aibă o anumită marjă de apreciere pentru a alege momentul în care informează persoana vizată că este suspectată sau acuzată de săvârșirea unei infracțiuni, cu condiția totuși să nu existe o întârziere excesivă în comunicarea acestei informații, care ar împiedica persoana vizată să își exercite în mod efectiv dreptul la apărare, pe care Directivele 2012/13 și 2013/48 urmăresc să îl protejeze.
- 42 În speță, instanța de trimitere arată că obiectul procedurii principale privește o cerere a procurorului din cadrul Rayonna prokuratura Lovech, teritorialno otdelenie Lukovit (Parchetul de Raion din Loveci, Secția Teritorială Lukovit) prin care se solicită aprobarea, *a posteriori*, a unei percheziții asupra persoanei lui AB și a unei puneri sub sechestru a substanțelor ilicite descoperite cu ocazia acestei percheziții. Aceasta din urmă a fost dispusă și efectuată ca urmare a recunoașterii de către această persoană în fața unor agenți de poliție că se afla în posesia unor astfel de substanțe.

- 43 Atunci când o persoană precum AB formulează acest tip de mărturisiri în fața unor agenți de poliție, ea se expune riscului de a fi considerată suspectă de săvârșirea unei infracțiuni. Atunci când, pe baza consecințelor acestei mărturisiri, agenții respectivi efectuează percheziția corporală a persoanei în cauză și punerea sub sechestru a ceea ce ea a declarat că deține, pe de o parte, aceste acte stabilesc că persoana respectivă este în prezent suspectată de o autoritate competentă și, pe de altă parte, o informează în mod implicit, dar necesar, pe persoana respectivă cu privire la această suspiciune. În astfel de împrejurări, cele două condiții de aplicare a Directivelor 2012/13 și 2013/48 par îndeplinite.
- 44 În această privință, sunt lipsite de relevanță, în vederea aplicării acestor directive, pe de o parte, faptul că dreptul statului membru în cauză nu prevede că o persoană poate avea calitatea de „persoană suspectată” și, pe de altă parte, faptul că AB nu a fost informat în mod oficial că va avea calitatea de „persoană acuzată”. Astfel, domeniul de aplicare al Directivelor 2012/13 și 2013/48 trebuie interpretat în mod uniform în toate statele membre și, prin urmare, nu poate depinde de accepțiunile variabile pe care legislațiile acestor state le conferă noțiunilor „persoană suspectată” și „persoană acuzată” și nici de condițiile în care se dobândesc aceste calități potrivit legislațiilor respective.
- 45 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2012/13 și articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2013/48 trebuie interpretate în sensul că aceste directive se aplică unei situații în care o persoană, în privința căreia există informații potrivit cărora ea se află în posesia unor substanțe ilicite, face obiectul unei percheziții corporale, precum și al punerii sub sechestru a acestor substanțe. Faptul că dreptul național nu cunoaște noțiunea de „persoană suspectată” și că persoana menționată nu a fost informată în mod oficial că ar avea calitatea de „persoană acuzată” nu are incidență în această privință.

Cu privire la a patra întrebare

- 46 Prin intermediul celei de a patra întrebări, care trebuie analizată înaintea celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13 și articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2013/48, citite în lumina articolelor 47 și 48 din cartă, trebuie interpretate în sensul că se opun unei jurisprudențe naționale potrivit căreia instanța sesizată, în temeiul dreptului național aplicabil, cu o cerere de autorizare *a posteriori* a unei percheziții corporale și a unei puneri subsecvente sub sechestru a unor substanțe ilicite, executate în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, nu este competentă să examineze dacă drepturile persoanei suspectate sau acuzate, garantate de aceste directive, au fost respectate cu această ocazie.
- 47 În speță, instanța de trimitere precizează că, deși, în conformitate cu articolul 164 alineatul (3) din Codul de procedură penală, percheziția corporală efectuată în cadrul fazei precontencioase a procedurii penale trebuie supusă unui control jurisdicțional *a posteriori*, acest control nu privește, potrivit jurisprudenței naționale relevante, decât cerințele de formă de care depinde legalitatea acestei măsuri și a punerii subsecvente sub sechestru și nu permite instanței competente să examineze respectarea drepturilor garantate de Directivele 2013/48 și 2012/13.
- 48 Este necesar să se arate că, în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13, statele membre se asigură că persoanele suspectate sau acuzate ori avocații acestora au dreptul să conteste, în conformitate cu procedurile din dreptul intern, posibila incapacitate sau refuzul autorităților competente de a furniza informații în conformitate cu această directivă.

- 49 Ținând seama de importanța dreptului la o cale de atac efectivă, protejat de articolul 47 din cartă, și de textul clar, necondiționat și precis al articolului 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13, această din urmă dispoziție se opune oricărei măsuri naționale care împiedică exercitarea unor căi de atac efective în cazul încălcării drepturilor protejate de această directivă (Hotărârea din 19 septembrie 2019, Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, punctul 57).
- 50 Aceeași interpretare se impune în ceea ce privește articolul 12 din Directiva 2013/48, potrivit căruia „persoanele suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale [...] au o cale de atac efectivă potrivit dreptului intern în cazul încălcării drepturilor lor în temeiul prezentei directive” (Hotărârea din 19 septembrie 2019, Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, punctul 58).
- 51 Rezultă că articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13 și articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2013/48 impun statelor membre să asigure respectarea dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare, consacrate la articolul 47 și, respectiv, la articolul 48 alineatul (2) din cartă, prevăzând o cale de atac efectivă care să îi permită oricărei persoane suspectate sau acuzate să sesizeze o instanță însărcinată să examineze dacă drepturile pe care le are în temeiul acestor directive nu au fost încălcate.
- 52 În aceste condiții, articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13 și articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2013/48 prevăd că se acordă dreptul de a solicita constatarea eventualelor încălcări ale acestor drepturi, în conformitate cu „procedurile din dreptul intern” și, respectiv, cu „dreptul intern”. Prin urmare, aceste dispoziții nu stabilesc nici modalitățile potrivit cărora trebuie să poată fi invocate încălcările drepturilor menționate, nici momentul din cursul procedurii penale în care se poate face acest lucru, lăsând astfel statelor membre o anumită marjă de apreciere pentru a stabili procedurile specifice care vor fi aplicabile în această privință.
- 53 Intenția legiuitorului Uniunii de a recunoaște o astfel de marjă de apreciere este confirmată de considerentele Directivelor 2012/13 și 2013/48. Astfel, pe de o parte, potrivit considerentului (36) al Directivei 2012/13, dreptul de a solicita să se constate posibila incapacitate sau refuzul autorităților competente de a furniza informații sau de a prezenta anumite materiale ale cauzei în conformitate cu această directivă „nu atrage după sine obligația ca statele membre să pună la dispoziție o procedură specifică a unei căi de atac, un mecanism separat sau o procedură de plângere pentru contestarea unei astfel de incapacități sau a unui astfel de refuz”. Pe de altă parte, considerentul (50) al Directivei 2013/48 precizează în esență că obligația statelor membre de a se asigura că dreptul la apărare și echitatea procedurilor sunt respectate nu aduce atingere normelor sau sistemelor naționale referitoare la admisibilitatea probelor și ar trebui să nu împiedice statele membre să mențină un sistem prin care toate probele existente pot fi prezentate în fața unei instanțe „fără să existe o evaluare separată sau anterioară a admisibilității acestor probe”.
- 54 Pe de altă parte, articolele 47 și 48 din cartă nu se opun ca statele membre să nu fie astfel obligate să creeze acțiuni autonome pe care persoanele suspectate sau acuzate ar putea să le introducă pentru a-și apăra drepturile care le sunt conferite prin Directivele 2012/13 și 2013/48. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, dreptul Uniunii, inclusiv dispozițiile cartei, nu are efectul de a constrânge statele membre să instituie alte căi de drept decât cele stabilite de dreptul intern, cu excepția însă a cazului în care rezultă din economia ordinii juridice naționale în cauză că nu există nicio cale de atac jurisdicțională care să permită, fie și numai pe cale incidentală, garantarea respectării drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2021, Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, punctul 62 și jurisprudența citată).

- 55 Rezultă că dreptul Uniunii nu se opune ca un stat membru să limiteze controlul jurisdicțional al măsurilor de constrângere pentru strângerea de probe ale unei infracțiuni la legalitatea lor formală în cazul în care, ulterior, în cadrul procesului penal, instanța de fond este în măsură să verifice dacă drepturile persoanei acuzate prevăzute de Directivele 2012/13 și 2013/48, interpretate în lumina articolului 47 și a articolului 48 alineatul (2) din cartă, au fost respectate.
- 56 În speță, instanța de trimitere arată că rezultă dintr-o jurisprudență națională constantă că informațiile colectate de la persoane care au fost interogate în calitate de martori ai propriilor acțiuni ilicite nu pot fi reținute ca elemente de probă, aceste persoane fiind în realitate persoane suspectate.
- 57 Astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 72 din concluzii, această jurisprudență pare să permită, cel puțin în anumite cazuri, excluderea informațiilor și a elementelor de probă obținute cu încălcarea prevederilor dreptului Uniunii, în speță a articolului 3 din Directiva 2012/13, care privește comunicarea către persoana suspectată a drepturilor sale, și a articolului 3 din Directiva 2013/48, referitor la accesul la un avocat.
- 58 Cu toate acestea, nu este posibil, numai pe baza dosarului de care dispune Curtea, să se stabilească dacă în speță dispozițiile naționale relevante sunt conforme cu cerințele menționate la punctul 55 din prezenta hotărâre. În acest scop, ar trebui ca instanța de trimitere să se asigure că, atunci când, în cadrul unui proces penal, persoana acuzată sau inculpatul invocă neregularități în procedură, legate de încălcări ale drepturilor care decurg din una dintre aceste două directive, instanța de fond este întotdeauna în măsură să constate aceste neregularități și este obligată să stabilească toate consecințele care rezultă din aceste încălcări, în special în ceea ce privește inadmisibilitatea sau valoarea probantă a elementelor de probă obținute în aceste condiții.
- 59 În ipoteza în care instanța de fond nu ar avea posibilitatea de a face această constatare și de a deduce consecințele acestor încălcări, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia, pentru a garanta efectivitatea ansamblului dispozițiilor dreptului Uniunii, principiul supremației impune în special instanțelor naționale să interpreteze, în cea mai mare măsură posibilă, dreptul lor intern în conformitate cu dreptul Uniunii [Hotărârea din 8 martie 2022, *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld* (Efect direct), C-205/20, EU:C:2022:168, punctul 35 și jurisprudența citată].
- 60 În cazul în care nu poate să procedeze la o interpretare conformă și ținând seama de faptul că, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 49-51 din prezenta hotărâre, articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13 și articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2013/48 au efect direct, principiul supremației impune instanței naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței sale, a acestor dispoziții de drept al Uniunii obligația să asigure efectul deplin al cerințelor care rezultă din dispozițiile menționate în litigiul cu care este sesizată, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare națională, chiar și ulterioară, care este contrară aceluiași dispoziții, fără a trebui să solicite sau să aștepte eliminarea prealabilă a acestei reglementări naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional [a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 octombrie 2022, *Generalstaatsanwaltschaft München* (Extrădare și *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, punctul 108, precum și jurisprudența citată].
- 61 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13 și articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2013/48, citite în lumina articolelor 47 și 48 din cartă, trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei jurisprudențe naționale potrivit căreia instanța sesizată, în temeiul dreptului național aplicabil, cu

o cerere de autorizare *a posteriori* a unei percheziții corporale și a punerii sub sechestru a substanțelor ilicite, executate în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, nu are competența de a examina dacă drepturile persoanei suspectate sau acuzate, garantate de aceste directive, au fost respectate cu această ocazie, cu condiția, pe de o parte, ca această persoană să poată obține constatarea ulterior, în fața instanței sesizate cu fondul cauzei, a unei eventuale încălcări a drepturilor care decurg din directivele menționate și, pe de altă parte, ca această instanță să fie atunci obligată să stabilească consecințele unei astfel de încălcări, în special în ceea ce privește inadmisibilitatea sau valoarea probantă a elementelor de probă obținute în aceste condiții.

Cu privire la a treia întrebare

- 62 A treia întrebare preliminară privește interpretarea principiilor legalității și interzicerii exercitării arbitrare a puterii, precum și a articolului 3 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2013/48 în cadrul unei reglementări naționale în temeiul căreia numai persoanele cărora li se atribuie formal calitatea de „persoană acuzată” obțin beneficiul drepturilor care decurg din directiva menționată, în condițiile în care momentul acestei atribuirii este lăsat la aprecierea autorității de anchetă.
- 63 Conform unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii de cooperare între instanțele naționale și Curte instituite la articolul 267 TFUE, este de competența acesteia din urmă să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care a fost sesizată. Din această perspectivă, pe de o parte, Curtea trebuie, dacă este cazul, să reformuleze întrebările care îi sunt adresate (a se vedea în acest sens Ordonanța din 24 martie 2023, Direktor na Teritorialno podelenie na Natsionalnia osiguriteln institut-Veliko Tarnovo, C-30/22, EU:C:2023:259, punctul 33 și jurisprudența citată).
- 64 Pe de altă parte, revine Curții sarcina de a extrage, din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională și în special din motivarea deciziei de trimitere, elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului principal [a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 august 2022, TL (Lipsa unui interpret și a traducerii), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, punctul 37, precum și jurisprudența citată].
- 65 Or, din cererea de decizie preliminară rezultă că litigiul principal privește o cerere de aprobare *a posteriori* de către o instanță a unei percheziții corporale și a punerii sub sechestru a unor bunuri ilicite, executate în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, și că, pentru a da un răspuns util la a treia întrebare, trebuie, în realitate, să se examineze, într-o asemenea situație, întinderea și natura dreptului de a avea acces la un avocat, prevăzut la articolul 3 din Directiva 2013/48.
- 66 Prin urmare, trebuie să se considere că, prin intermediul acestei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 din Directiva 2013/48 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că o persoană suspectată sau acuzată poate face obiectul, în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, al unei percheziții corporale și al punerii sub sechestru a unor bunuri ilicite, fără ca această persoană să beneficieze de dreptul de a avea acces la un avocat.
- 67 Conform articolului 1 din Directiva 2013/48, aceasta stabilește norme minime privind printre altele dreptul persoanelor suspectate și acuzate în procedurile penale de a avea acces la un avocat și de a informa o persoană terță cu privire la privarea de libertate.

- 68 În această privință, articolul 3 alineatul (1) din această directivă impune statelor membre să se asigure că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul de a avea acces la un avocat într-un termen și potrivit unor modalități care să le permită să își exercite dreptul la apărare în mod practic și eficient.
- 69 Această normă de principiu este precizată la alineatul (2) al aceluiași articol 3, care prevede că acest acces trebuie să poată fi obținut „fără întârzieri nejustificate” și, în orice caz, începând cu oricare dintre momentele enumerate la literele (a)-(d) ale acestui alineat (2), luându-se în considerare cel care survine primul.
- 70 În plus, articolul 3 alineatul (3) litera (c) din Directiva 2013/48 prevede că persoanele suspectate sau acuzate au dreptul ca avocatul lor să fie prezent cel puțin la următoarele acțiuni de anchetare sau de strângere de probe prevăzute la această dispoziție, în cazul în care acțiunile respective sunt prevăzute în dreptul intern și în cazul în care se impune sau se permite prezența persoanei suspectate sau acuzate la acțiunea în cauză.
- 71 Or, trebuie arătat că percheziția corporală și punerea sub sechestru a substanțelor ilicite nu figurează printre evenimentele menționate la articolul 3 alineatul (2) literele (a)-(d) și alineatul (3) litera (c) din această directivă.
- 72 În special, în ceea ce privește, în primul rând, dreptul persoanelor suspectate sau acuzate, prevăzut la articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2013/48, de a avea acces la un avocat înainte ca acestea să fie interogate de poliție sau de o altă autoritate de aplicare a legii sau judiciară, trebuie subliniat că reiese din considerentul (20) al Directivei 2013/48 că, potrivit intenției legiuitorului Uniunii, interogarea preliminară de către poliție al cărei scop este, printre altele, de a stabili oportunitatea declanșării unei anchete, de exemplu cu ocazia unui control rutier, nu constituie un „interogatoriu” în sensul acestei directive și, prin urmare, nu este vizată la articolul 3 alineatul (2) litera (a) din aceasta, în sensul că ar conferi, în orice caz, persoanelor suspectate sau acuzate dreptul de a avea acces la un avocat.
- 73 În ceea ce privește, în al doilea rând, dreptul persoanelor suspectate sau acuzate, prevăzut la articolul 3 alineatul (2) litera (c) din Directiva 2013/48, de a avea acces la un avocat „fără întârzieri nejustificate” după privarea de libertate, trebuie subliniat că acest drept nu implică neapărat ca accesul la un avocat să se concretizeze imediat, cu alte cuvinte chiar în momentul privării de libertate respective.
- 74 În această privință, reiese din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 6 din CEDO, la care se referă considerentul (12) al Directivei 2013/48, că, în ceea ce privește dreptul la asistența unui avocat, în sensul paragrafului 3 litera (c) al acestui articol 6, o percheziție efectuată cu ocazia unui control rutier și care a condus la declarații autoincrimatoare nu evidențiază nicio restrângere semnificativă a libertății de acțiune a persoanei în cauză care ar putea fi suficientă pentru a face obligatorie o asistență juridică încă din acest stadiu al procedurii (a se vedea în acest sens Curtea EDO, 18 februarie 2010, Zaichenko împotriva Rusiei, CE:ECHR:2010:0218JUD003966002, paragrafele 47 și 48).
- 75 În general, pentru a stabili dacă lipsa accesului la un avocat cu ocazia unei percheziții corporale și a punerii sub sechestru a unor bunuri ilicite a privat persoana suspectată sau acuzată de dreptul garantat la articolul 3 din Directiva 2013/48, trebuie să se țină seama de dispozițiile alineatului

(1) al acestui articol, care impune să se examineze dacă acest acces a fost acordat într-un termen și potrivit unor modalități care să îi permită persoanei suspectate sau acuzate să își exercite dreptul la apărare în mod practic și eficient.

- 76 Revine în speță instanței competente, în conformitate cu dreptul național, sarcina de a efectua verificările necesare ținând seama de toate împrejurările relevante în această privință. Mai precis, acesteia îi va reveni sarcina de a verifica dacă prezența unui avocat la momentul percheziției corporale a lui AB și al punerii sub sechestru a substanțelor ilicite era necesară în mod obiectiv pentru a asigura efectiv dreptul la apărare al acestei persoane.
- 77 În această privință, trebuie precizat că, sub rezerva verificării de către instanța națională competentă, măsurile al căror obiect l-a făcut AB nu apar *a priori* ca fiind luate într-un context de așa natură încât, în momentul în care au intervenit, persoana interesată ar fi trebuit să beneficieze de dreptul de a avea acces la un avocat, în sensul articolului 3 din Directiva 2013/48.
- 78 Din considerațiile care precedă rezultă că articolul 3 din Directiva 2013/48 trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale care prevede că o persoană suspectată sau acuzată poate face obiectul, în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, al unei percheziții corporale și al punerii sub sechestru a unor bunuri ilicite, fără ca această persoană să beneficieze de dreptul de a avea acces la un avocat, cu condiția ca din examinarea tuturor împrejurărilor relevante să rezulte că un astfel de acces nu este necesar pentru ca persoana respectivă să își poată exercita dreptul la apărare în mod practic și eficient.

Cu privire la a cincea întrebare

- 79 Prin intermediul celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă principiile statului de drept trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări și unei jurisprudențe naționale în temeiul cărora instanța națională „nu este competentă să verifice atribuirea calității de persoană acuzată unei persoane, în condițiile în care [...] de acest act formal depinde asigurarea dreptului la apărare al unui cetățean atunci când împotriva acestuia sunt aplicate măsuri de constrângere în scopul desfășurării anchetei”.
- 80 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, procedura instituită la articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale, cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului Uniunii care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului asupra căruia urmează să se pronunțe (Ordonanța din 27 martie 2023, Belgische Staat, C-34/22, EU:C:2023:263, punctul 43 și jurisprudența citată).
- 81 Întrucât decizia de trimitere servește drept temei pentru această procedură în fața Curții, este indispensabil ca instanța națională să ofere un minim de explicații cu privire la motivele care au stat la baza alegerii prevederilor de drept al Uniunii a căror interpretare o solicită, precum și cu privire la legătura pe care o stabilește între aceste prevederi și legislația națională aplicabilă litigiului cu care este sesizată (a se vedea în acest sens Ordonanța din 27 martie 2023, Belgische Staat, C-34/22, EU:C:2023:263, punctul 44 și jurisprudența citată).

- 82 În speță, a cincea întrebare se referă în general la „principiile statului de drept”, fără ca cererea de decizie preliminară să cuprindă, pe de altă parte, expunerea motivelor care au determinat instanța de trimitere să ridice, în cadrul acestei întrebări, problema interpretării acestor „principii”, astfel încât Curtea nu poate aprecia în ce măsură un răspuns la întrebarea menționată este necesar pentru a permite acestei instanțe să pronunțe o decizie în cadrul litigiului principal.
- 83 Rezultă că a cincea întrebare este inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 84 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale și articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013 privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale și al procedurilor privind mandatul european de arestare, precum și dreptul ca o persoană terță să fie informată în urma privării de libertate și dreptul de a comunica cu persoane terțe și cu autorități consulare în timpul privării de libertate**

trebuie interpretate în sensul că

aceste directive se aplică unei situații în care o persoană, în privința căreia există informații potrivit cărora ea se află în posesia unor substanțe ilicite, face obiectul unei percheziții corporale, precum și al punerii sub sechestru a acestor substanțe. Faptul că dreptul național nu cunoaște noțiunea de „persoană suspectată” și că persoana menționată nu a fost informată în mod oficial că ar avea calitatea de „persoană acuzată” nu are incidență în această privință.

- 2) Articolul 8 alineatul (2) din Directiva 2012/13 și articolul 12 alineatul (1) din Directiva 2013/48, citite în lumina articolelor 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,**

trebuie interpretate în sensul că

nu se opun unei jurisprudențe naționale potrivit căreia instanța sesizată, în temeiul dreptului național aplicabil, cu o cerere de autorizare *a posteriori* a unei percheziții corporale și a punerii sub sechestru a substanțelor ilicite, executate în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, nu are competența de a examina dacă drepturile persoanei suspectate sau acuzate, garantate de aceste directive, au fost respectate cu această ocazie, cu condiția, pe de o parte, ca această persoană să poată obține constatarea ulterior, în fața instanței sesizate cu fondul cauzei, a unei eventuale încălcări a drepturilor care decurg din directivele menționate și, pe de altă parte, ca această instanță să fie atunci obligată să stabilească consecințele unei astfel de

încălcări, în special în ceea ce privește inadmisibilitatea sau valoarea probantă a elementelor de probă obținute în aceste condiții.

3) Articolul 3 din Directiva 2013/48

trebuie interpretat în sensul că

nu se opune unei reglementări naționale care prevede că o persoană suspectată sau acuzată poate face obiectul, în cadrul fazei precontencioase a unei proceduri penale, al unei percheziții corporale și al punerii sub sechestru a unor bunuri ilicite, fără ca această persoană să beneficieze de dreptul de a avea acces la un avocat, cu condiția ca din examinarea tuturor împrejurărilor relevante să rezulte că un astfel de acces nu este necesar pentru ca persoana respectivă să își poată exercita dreptul la apărare în mod practic și eficient.

Semnături